

УДК 621.331

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЕДАГОГА, ЯК ОСНОВНА УМОВА ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Паніна В.В.

*Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра
Моторного, м. Мелітополь*

Інноваційний потенціал педагога — сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, яка виявляє готовність вдосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність. Викладач повинен володіти творчою здатністю генерувати нові педагогічні ідеї, мати високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальна глибина та різнобічність інтересів, толерантність, широта мислення, бажання працювати в команді.

Поява більш прогресивних концепцій, знайомство з передовим досвідом країн, що лідирують на ринку освітніх послуг (перш за все США і Великобританія), і розробка на цій базі моделі освіти спрямована на вирішення проблеми затребуваності в умовах ринкової економіки майбутнього фахівця - випускника вузу, питання ефективності отриманих знань, мобільності його професійної кваліфікації в умовах сучасного часу.

Безумовно, що формування молодого фахівця відбувається у вузівських аудиторіях, трудомісткий процес підготовки кадрів базується на методиках навчання, результативність яких в кінцевому підсумку визначає рівень кваліфікації майбутнього випускника.

Традиційна методика передбачає спілкування викладача і студента, постійний контроль з боку викладача за навчальною діяльністю студента, контроль засвоєння навчального матеріалу. Іншими словами, плідність цього діалогу залежить від правильного рішення викладачем завдань:

- а) постановки навчальної мети, і що з цього мотивації для студента;
- б) здійснення передачі матеріалу певного змісту (лекції) і його інтерпретація для студентів (семінари). При цьому викладач вирішує функцію методичної опрацювання навчального матеріалу;
- в) контролю знань.

Дана модель навчання носить директивний характер. При директивній моделі результат навчання розцінюється як передача суми знань за рахунок раціональної організації змісту навчального процесу, коли відбувається односторонній діалог, де активною, яку ініціює потік інформації, стороною виступає викладач. Відтворення отриманої інформації при цьому механічне: активність студента, його зацікавленість в процесі навчання простежити досить важко. Основні критерії директивної моделі навчання: точність, безперечність, достовірність викладеного (це передбачає велику кількість лекцій); підсумковий контроль, імовірно наявність самостійної роботи в позаурочний час, письмових робіт не передбачається.

На основі нових інформаційних і педагогічних технологій, методів навчання стало можливим змінити, причому радикально, роль викладача, зробити його не тільки носієм знань, а й керівником, ініціатором самостійної творчої роботи студента, виступити в якості провідника в океані різноманітної інформації, сприяючи самостійному виробленню у студента критеріїв і способів орієнтації, пошуку раціонального в інформативному потоці. Готовність до інноваційної діяльності педагога є показником його здатності нетрадиційно вирішувати освітні проблеми. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих людей і цілих колективів.

Основу інноваційних процесів в освіті складають дві важливі проблеми педагогіки – проблема вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду та проблема впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику. Головною рушійною силою інноваційної діяльності є педагог, оскільки суб'єктивний чинник є вирішальним під час впровадження і поширення нововведень.

Педагог-новатор є носієм конкретних нововведень, їх творцем, модифікатором. Він має широкі можливості і необмежене поле діяльності, оскільки на практиці переконується в ефективності наявних методик навчання і може коригувати їх, проводити докладну структурування досліджень навчально-виховного процесу, створювати нові методики. Основна умова такої діяльності — інноваційний потенціал педагога. Педагогічні інновації потребують принципово нових методичних розробок, нової якості педагогічного новаторства. Успішність інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні. Однак включення педагога в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його професійної та особистісної готовності до інноваційної діяльності. Отже, у структурі професійно спрямованої особистості педагога готовність до інноваційної діяльності є показником його здатності нетрадиційно вирішувати актуальні для особистісно-орієнтованої освіти проблеми.

Часто провідним мотивом інноваційної педагогічної діяльності є пізнавальний інтерес. Пізнавальні інтереси педагога, орієнтованого на застосування інноваційних освітніх технологій, концентруються навколо потреби у науковому розумінні різноманітних аспектів особистісної орієнтації освіти; на осмисленні власного досвіду, ступеня ефективності педагогічної діяльності, формування своєї позиції щодо змін у системі освіти; використанні нових знань у власній практичній діяльності.

Креативний компонент готовності до інноваційної педагогічної діяльності виявляється через відкритість щодо педагогічних інновацій, гнучкість, критичність мислення, творчу уяву. Готовність до інноваційної педагогічної діяльності — особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності,

володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії.

Виділяють основні критерії готовності до інноваційної діяльності:

- усвідомлення необхідності інноваційної діяльності;
- готовність до творчої діяльності щодо нововведень у вузі;
- зусилля, спрямовані на нововведення, принесуть результат;
- узгодженість особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- готовність до подолання творчих невдач;
- органічність інноваційної діяльності, фахової та особистісної культури;
- рівень технологічної готовності до інноваційної діяльності;
- позитивне сприйняття свого минулого досвіду і вплив інноваційної діяльності на фахову самостійність;
- здатність до фахової рефлексії.

Багато проблем, що постають перед педагогами, які працюють в інноваційному режимі, пов'язані з низькою інноваційною компетентністю. Інноваційними компетентностями педагога є: поінформованість про інноваційні педагогічні технології; належне володіння їх змістом і методикою; висока культура використання інновацій у навчально-виховній роботі; особиста переконаність у необхідності застосування інноваційних педагогічних технологій. Готовність до інноваційної діяльності є внутрішньою силою, що формує інноваційну позицію викладача. За структурою це складне утворення, яке охоплює різноманітні якості, властивості, знання, навички особистості. Як один із важливих компонентів професійної готовності, вона є передумовою ефективної діяльності викладача, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу. Джерела готовності до інноваційної діяльності сягають проблематики особистісного розвитку,

Підготовлений до інноваційної професійної діяльності педагог має такі професійні й особистісні якості:

- усвідомлення змісту і цілей освітньої діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем сучасної школи;
- осмислена, зріла педагогічна позиція;
- уміння по-новому формулювати освітні цілі з предмета;
- здатність вибудувати цілісну освітню програму, яка враховувала б освітні стандарти, нові педагогічні орієнтири;
- співвіднесення сучасної реальності з вимогами особистісно-орієнтованої освіти;
- здатність бачити індивідуальні здібності студентів і навчати відповідно до їх особливостей;
- уміння продуктивно, нестандартно організувати навчання й виховання, володіння технологіями, формами і методами інноваційного навчання;
- здатність до особистісного творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлення значущості, актуальності інноваційних пошуків і відкриттів.

Сприйняття нових ідей, інновацій у галузі педагогіки складний багатоетапний розумовий процес прийняття рішення, який має тривалий термін від першого знайомства людини з інновацією до її кінцевого сприйняття.

У ході цього процесу виділяють основні етапи сприйняття інновацій:

- етап ознайомлення з інновацією;
- етап появи зацікавленості;
- етап оцінки;
- етап апробації
- етап кінцевого сприйняття, використання в повному обсязі.

Інноваційна педагогічна діяльність викладача буде продуктивною тільки тоді, коли він повністю відмовиться від відомих штамтів, стереотипів у навчанні, вихованні й розвитку особистості, діючих нормативів, створить нові цілі та принципи своєї діяльності. Інноваційний потенціал загальноосвітнього навчального закладу залежить від кількості педагогів, які з яскраво вираженим новаторським духом завжди першими охоче сприймають нове як позитивне. Вони вміють розв'язувати нестандартні завдання, часто самі створюють і розробляють педагогічні освітні інновації.

Основними показниками готовності педагога до інноваційної діяльності вважаються такі: усвідомлення потреби запровадження педагогічних інновацій; інформованість про новітні педагогічні технології; володіння практичними навичками освоєння педагогічних інновацій; зорієнтованість на створення власних творчих завдань; готовність до подолання труднощів.

Рис. 1. Рівні сформованості готовності викладача до педагогічних інновацій

Результати багатьох наукових досліджень свідчать про те, що процес професійного становлення особистості викладача можна регулювати на основі застосування активних форм і методів навчання, психологічного супроводу самонавчання педагогів, розвитку творчої активності, професійних умінь, адекватної самооцінки [1].

Активізація освітнього процесу полягає в пошуку, розробці й апробації активних методів і форм навчання. У рамках цього напрямку викладачами кафедри розробляються наступні проблеми освітнього процесу [2]:

- формування дослідницьких умінь студентів у процесі самостійної роботи (організація різних форм самостійної роботи, що сприяють залученню студентів

у науково-дослідницьку роботу; розробка різноманітних засобів навчання, що підвищують ефективність самостійної роботи: методичні вказівки для студентів по організації самостійної роботи, що виділяють загальні прийоми раціональної самостійної роботи, проведеної як навчальне дослідження, а також утримуючі схеми дослідницької діяльності, проведеної при виконанні різних видів самостійної роботи [3, 4]; контрольні питання по теорії дослідницької діяльності; система завдань і дослідницьких завдань для самостійної роботи студентів; створення предметно-просторового середовища, що стимулює формування дослідницьких умінь студентів у процесі самостійної роботи (інформаційного навчального середовища); адаптація студентів молодших курсів до професійної освіти в технічному вузі;

- розробка різноманітних засобів навчання, що підвищують ефективність освітнього процесу (розробка й створення навчальних модулів на друкованій основі для лабораторного практикуму й домашніх завдань);

- використання проблемних методів викладу матеріалу із застосуванням евристичних прийомів (евристична бесіда, створення проблемних ситуацій, мозковий штурм).

Освітня установа є інноваційною, якщо навчально-виховний процес ґрунтується на принципі природозбереження, педагогічна система еволюціонує в гуманістичному напрямку, організація навчально-виховного процесу не веде до перевантажень студентів і педагогів, поліпшені результати навчально-виховного процесу досягаються за рахунок використання не розкритих і не задіяних раніше можливостей системи, продуктивність навчально-виховного процесу не є тільки прямим наслідком впровадження дорогих засобів і медіасистем. Ці критерії дозволяють реально визначити ступінь інноваційності будь-якої освітньої установи, незалежно від його назви.

Література

Панина В.В. Инновационная направленность педагогической деятельности при преподавании дисциплины «Взаимозаменяемость, стандартизация и технические измерения». Мат. III Межд. научно-практ. конф. «Инновационные технологии в современном образовании». Королев, 2016. С. 39-44.

Смелов А.А., Полудненко О.В. Организация тестового контроля знаний по дисциплине «Взаимозаменяемость, стандартизация и технические измерения» . Motrol: Commission of motorszation and energetycs in agriculture. Lublin, 2015. Vol.17, № 9. С. 71-77.

Дашивец Г.І. Взаємозамінність, стандартизація та технічні вимірювання. Навчально-методичний посібник до лабораторного практикуму для самостійної роботи. Мелітополь: «Люкс», 2019. 84 с. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/tsst/navchannja/pidruchniki-ta-posibniki/vzajemozaminnist-standartyzacija-ta-tehnicni-vymirjuvannja-navchalno-metodychnyj-posibnyk/>

Дашивец Г.І., Бондар А.М., Панина В.В. Проектування сервісних підприємств: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів. Мелітополь: «Люкс», 2019. 84 с.